

ارزشیابی فصلنامه علمی- پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر اساس معیارهای ایزو

مهدی رحمانی^۱

دریافت مقاله: ۹۴/۰۵/۰۵؛ دریافت نسخه نهایی: ۹۴/۱۱/۱۵؛ پذیرش مقاله: ۹۴/۱۲/۱۰

چکیده

هدف: هدف پژوهش تعیین وضعیت فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی دانشگاه شهید بهشتی از نظر انطباق آن با معیارهای ایزو بود. **روش:** روش پژوهش برآوردی و ارزشیابی و جامعه آماری کلیه شماره‌های فصلنامه از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ بود که از میان آن‌ها ۵ شماره اخیر از شماره ۳۱ تا شماره ۳۵ فصلنامه هر شماره دارای ۷ مقاله در مجموع ۳۵ مقاله به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. ابزار پژوهش سیاهه واری بر اساس معیارهای ایزوی اصنافی و شکاری (۱۳۹۴) بود. پس از گردآوری اطلاعات، داده‌ها از طریق شمارش، طبقه‌بندی، محاسبه درصدها و تنظیم جدول‌ها تحلیل شد. **یافته‌ها:** نتایج پژوهش نشان داد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی معیارهای ایزو را از نظر عنوان، جلد، فهرست مندرجات، نمایه، وضعیت ساختار مقاله‌ها، جدول‌ها، شکل‌ها و نمودارها به‌طور کامل دارد و امتیاز آن در دو مولفه اطلاعات شناسایی و صفحه‌آرایی و شماره‌گذاری به‌ترتیب برابر با ۹۰ و ۳۳/۳۳ است. **نتیجه‌گیری:** پژوهش حاضر نشان داد که فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی در مجموع واجد ۹۰/۴۱ درصد از معیارهای ایزو است؛ و وضعیت آن از لحاظ انطباق با معیارهای ایزو در حد عالی ارزشیابی می‌شود.

کلیدواژه‌ها: ارزشیابی، ایزو، روان‌شناسی کاربردی، فصلنامه، معیارها

---

۱. عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز، ایران
Email: Mehdi.lis89@gmail.com

مقدمه

امروزه پیشرفت و توسعه کشورها بر مبنای علم و دانش استوار است. پژوهش و تولید دانش از مهم‌ترین عناصر رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و سیاسی هر کشوری به حساب می‌آید و توفیق در این زمینه‌ها در صورتی تحقق می‌یابد که در برنامه‌ریزی‌های هدف‌مند و کلان کشور، توجه مناسبی به امر پژوهش و فناوری صورت گیرد. ناگفته پیداست هیچ کشوری بدون توسعه همه‌جانبه علمی به توسعه اقتصادی و صنعتی دست پیدا نمی‌کند؛ و دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزشی از مهم‌ترین نهادهای تاثیرگذار در رشد و توسعه همه‌جانبه علمی و فرهنگی هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند. تولیدات دانشگاه‌ها از جمله کتاب، نشریه و طرح‌های پژوهشی از مهم‌ترین شاخص‌های تاثیرگذار بر وجه علمی جامعه هستند، پس می‌توان ذکر کرد که توسعه اقتصادی و فرهنگی هر کشوری متکی به پژوهش‌های انجام گرفته در آن است؛ و بی‌جهت نیست که درصد قابل توجهی از بودجه دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی هر ساله صرف انجام پژوهش می‌شود. نتایج پژوهش‌ها باید در اختیار مخاطبان قرار گیرد و با توجه به این‌که مدت زمانی که صرف انتشار کتاب و سایر منابع علمی می‌شود بیش‌تر از نشریه‌ها است؛ پس عملاً می‌توان جدیدترین یافته‌های پژوهشی را در مجله‌ها یافت. همچنین با رشد سریع و حباب‌گونه اطلاعات، نشریه‌های علمی بسیار بیشتر از گذشته مورد توجه قرار گرفته‌اند. نشریه‌های علمی با فاصله انتشار ماهانه، فصلی، دو فصلنامه و سالانه منتشر می‌شوند و نقش به‌سزایی در رشد علمی و فرهنگی جوامع ایفا می‌کنند. از دیگر عوامل مهم در مورد توجه بیشتر به نشریه‌های علمی می‌توان به تنوع مطالب و محتوای نشریه‌ها، تنوع نویسندگان آن‌ها، انتشار تازه‌های علمی و ارائه اخبار روزآمد و جز آن اشاره کرد (محسنی، ۱۳۸۵).

به‌همین دلیل امروزه دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی بودجه زیادی را صرف انتشار و تهیه نشریه‌های علمی می‌کنند. به‌طوری که معیارهای کتابخانه‌ای، کتابخانه‌های دانشگاهی را ملزم کرده است ۳۰ تا ۷۰ درصد از بودجه خود را به خرید نشریه‌ها اختصاص دهند (تعاونی، ۱۳۸۱). رسالت نشریه‌های دانشگاهی، چاپ مقاله‌های علمی-پژوهشی مرتبط به حوزه علمی، و نیز کمک به گسترش و اشاعه اطلاعات و نتایج پژوهش‌ها درباره پیشرفت‌های موجود در یک حوزه علمی است. از این‌رو نشریه‌های علمی از مهم‌ترین ابزارهای اطلاع‌رسانی علمی به حساب می‌آیند (اصنافی و شکاری، ۱۳۹۴). اگر نشریه‌های علمی، هنگام انتشار از معیارهای واحدی پیروی کنند؛ مراجعه‌کننده‌ها برای بازیابی اطلاعات در نشریه مورد نظر، کم‌تر دچار سردرگمی می‌شوند و حتی همان پایگاه‌های اطلاعاتی نیز که نشریه‌ها مبنای اطلاعات آن‌ها هستند؛ برای جمع‌آوری اطلاعات، به‌روز رسانی پایگاه و اشاعه اطلاعات، نیاز به هزینه‌های زیاد انسانی و غیرانسانی ندارند؛ در نتیجه

ارزشیابی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر...

پایگاه‌های روزآمد با هزینه‌های کمتری ارائه خواهند شد؛ و از سوی دیگر، این عوامل دست به‌دست هم می‌دهند و اطلاعات مورد نیاز برای مراجعه‌کننده‌ها در دسترس‌تر و قابل استفاده‌تر خواهد شد. به‌همین دلیل می‌توان گفت معیارسازی یکی از مقوله‌های مهم در یک‌دست‌سازی چارچوب‌ها و ساختار نشریه‌ها و نیز نمایه کردن در پایگاه‌های اطلاعاتی بزرگ؛ و در نتیجه ارائه بهتر خدمات اطلاعاتی است (اصنافی و شکاری، ۱۳۹۴).

سازمان معیار ایزو یکی از موسسه‌هایی است که معیارهایی را جهت بهبود وضعیت نشریه‌های علمی تهیه و ارائه کرده است. در مورد مقایسه نشریه‌ها با معیارهای ایزو پژوهش‌های مختلفی در داخل و خارج از ایران انجام شده است؛ که از میان آن‌ها می‌توان به پژوهش کاوندی (۱۹۷۵)؛ شو و ساساکی (۱۹۸۰)؛ سینگ‌سوا و ساخبیر (۱۹۹۰)؛ گیلوری (۱۳۷۴)؛ دیانی (۱۳۸۶)؛ گیلوری و همکاران (۱۳۹۰)؛ هاشمی (۱۳۹۰)؛ ایزدی و امیرپور (۱۳۹۳)؛ و اصنافی و شکاری (۱۳۹۴) اشاره کرد.

با نگاهی به پژوهش‌های موجود مشخص می‌شود؛ هریک از پژوهش‌ها با هدف انطباق با یک یا چند مورد از معیارهای ایزو انجام شده گرفته است و پژوهشگران در پی بررسی وضعیت نشریه‌ها و مطابقت آن با بخشی از معیارهای ایزو بوده‌اند. اما در پژوهش حاضر هم‌چون پژوهش اصنافی و شکاری (۱۳۹۴) هدف ارزشیابی فصلنامه روان‌شناسی کاربردی با همه معیارهای موجود ایزو در مورد استانداردهای نشریه‌ها بود. همچنین در پژوهش حاضر هم‌چون بیشتر پژوهش‌های مشابه به‌صورت موضوعی نیز میزان کاربست معیارهای ایزو، در فصلنامه روان‌شناسی کاربردی مطالعه شد.

در قسمت شرایط پذیرش مقاله در نشریه مورد مطالعه پژوهش حاضر آمده است؛ «فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی به انتشار مقاله‌هایی می‌پردازد که برگرفته از پژوهش‌های ناب مداخله‌ای و مقایسه‌ای در قلمروهای متنوع روان‌شناسی باشد و نیز نتایج عملی و قابل استفاده‌ای را برای حل مشکلات زندگی فراهم آورد و یا زمینه‌هایی را کشف کند که نتایج پژوهش‌های بنیادی در آن کاربرد داشته باشد. بنابراین رسالت اصلی این فصلنامه، به‌ویژه در عصر کنونی که پیچیدگی‌ها و فن‌آوری‌های روزافزون منجر به تغییرات سریع در جامعه در حال توسعه شده، و معضلات متعددی را پدید آورده است، انتشار یافته‌های بدیع علم روان‌شناسی است که در زمینه‌های مختلف زندگی انسان کاربرد داشته باشد و امکان تبادل نظر و مبادله اطلاعات علمی را بین پژوهشگران در سطح ملی و بین‌المللی را فراهم نماید.» بنابر آنچه ذکر شد؛ هدف پژوهش حاضر تعیین وضعیت فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی دانشگاه شهید بهشتی از نظر انطباق آن با معیارهای ایزو با آزمون و پاسخگویی به سوال‌های زیر بود.

۱. عنوان و جلد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو انطباق دارد؟
۲. فهرست مندرجات فصلنامه روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو انطباق دارد؟
۳. اطلاعات شناسایی و صفحه‌آرایی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو انطباق دارد؟
۴. شماره‌گذاری فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو انطباق دارد؟
۵. نمایه فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه مطابق با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو است؟
۶. ساختار مقاله‌های فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو انطباق دارد؟
۷. جدول‌ها، تصاویر و نمودارهای فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه مطابق با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو است؟
۸. در مجموع فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی تا چه اندازه معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو را رعایت می‌کند؟

روش

روش پژوهش برآوردی و ارزشیابی، و جامعه آماری کلیه شماره‌های فصلنامه از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ بود که از میان آن‌ها ۵ شماره اخیر از شماره ۳۱ تا شماره ۳۵ فصلنامه هر شماره دارای ۷ مقاله در مجموع ۳۵ مقاله به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. پس از گردآوری اطلاعات، داده‌ها از طریق شمارش، طبقه‌بندی، محاسبه درصدها و تنظیم جدول‌ها تحلیل شد.

ابزار پژوهش

سیاهه واری معیارهای ایزو. این سیاهه توسط اصنافی و شکاری (۱۳۹۴) بر اساس معیارهای ایزو تهیه شد و ۷ بُعد دارد. هر بُعد دارای مؤلفه‌ها، و هر مؤلفه نیز متشکل از فقره‌های اطلاعاتی ویژه‌ای شامل وضعیت عنوان و جلد شامل ۴ مؤلفه و ۲۰ فقره اطلاعاتی؛ وضعیت فهرست مندرجات دارای ۳ مؤلفه و ۱۴ فقره اطلاعاتی؛ وضعیت اطلاعات شناسایی و صفحه‌آرایی دارای ۵ مؤلفه و ۲۶ فقره اطلاعاتی؛ وضعیت شماره‌گذاری دارای ۱ مؤلفه و ۳ فقره اطلاعاتی، وضعیت نمایه دارای ۲ مؤلفه و ۷ فقره اطلاعاتی، وضعیت ساختار مقاله‌ها دارای ۲ مؤلفه و ۱۱ فقره اطلاعاتی و وضعیت

ارزشیابی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر...

جدول‌ها، تصویرها و نمودارها دارای ۱ مؤلفه و ۱ فقره اطلاعاتی؛ و در مجموع این ابزار شامل ۱۷ مؤلفه و ۸۹ فقره اطلاعاتی است. از آن‌جایی که این ابزار از معیارهای مختلف ایزو استخراج شده بود؛ نظرسنجی از متخصصان و صاحب‌نظران و نیز قابلیت سنجش روایی آن امکان‌پذیر نشد. از سوی دیگر، در پژوهش‌های پیشین و این پژوهش از این ابزار برای تعیین وجود یا فقدان هریک از معیارهای ایزو در نشریه‌ها استفاده شده است؛ لذا سنجش پایایی ابزار غیرضروری به نظر می‌رسد.

یافته‌ها

پنج شماره فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی از شماره‌های ۳۵-۳۱، از مجموع شماره‌های منتشر شده از این فصلنامه انتخاب شد. هر شماره این فصلنامه دارای ۷ مقاله است؛ بنابراین در مجموع ۳۵ مقاله بررسی شد. کلیه اصول مربوط به نگارش، طراحی و جلد در ۵ شماره ارزیابی شد که همه رعایت شده و یک‌دست بود. جهت ارزشیابی فصلنامه بر اساس معیارهای ایزو از آمار توصیفی استفاده شد، به‌گونه‌ای که بر اساس عدم رعایت و رعایت تعداد مولفه‌های معیارهای ایزو امتیاز از ۱ تا ۱۰۰ به فصلنامه داده شد. نحوه ارزیابی وضعیت فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی دانشگاه شهید بهشتی بر اساس جدول ۱ بود.

جدول ۱. طیف ارزیابی وضعیت فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر اساس

معیارهای ایزو

وضعیت	امتیاز
بسیار ضعیف	۱-۲۰ درصد
ضعیف	۲۱-۴۰ درصد
متوسط	۴۱-۶۰ درصد
خوب	۶۱-۸۰ درصد
عالی	۸۱-۱۰۰ درصد

برای پاسخ به سوال ۱ پژوهش مبنی بر میزان انطباق عنوان و جلد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی با معیارهای ایزو، بر اساس قواعد کلی زیر مربوط به عنوان، فصلنامه بررسی و نتایج در جدول ۲ ارائه شد

۱. عنوان مجله باید کوتاه باشد.

۲. عنوان به‌گونه‌ای روی جلد قرار گیرد که از سایر اطلاعات متمایز باشد.

۳. عنوان به‌گونه‌ای انتخاب شود که بتوان با مشاهده آن موضوع نشریه را تشخیص داد.

۴. قطع و سایز کلیه شماره‌های منتشر شده یکسان باشد (ایزو، ۱۹۷۷).

جدول ۲. میزان انطباق جلد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی با معیارهای ایزو

مجله	کوتاه بودن عنوان مجله	روی عنوان	موضوعی مجله از تشخیص حوزه	بر روی جلد نشریه	متممیز بودن عنوان	نمای شمارهها	یکسان بودن قطع	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۲ نشان می‌دهد اطلاعات روی جلد فصلنامه به‌طور کامل بر اساس معیارهای ایزو است و فصلنامه در بخش وضعیت جلد با معیارهای ایزو انطباق ۱۰۰ درصدی دارد. در پاسخ به قسمت بعدی سوال ۱ ارزیابی درج عنوان نشریه طبق معیار ایزو (۱۹۷۷)، فصلنامه در چهار قسمت روی جلد، فهرست مندرجات، اولین صفحه متن و عطف نشریه، بررسی و نتایج در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای ایزو در بخش‌های مختلف درج عنوان

نشریه	روی جلد	فهرست مندرجات	اولین صفحه متن	عطف مجله	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۳ نشان می‌دهد فصلنامه از لحاظ انطباق با معیار ایزو در بخش‌های مختلف درج عنوان امتیاز کامل را کسب کرده است و وضعیت فصلنامه در این بخش در حد عالی ارزیابی می‌شود. معیار دیگر ایزو (۱۹۷۷)، اطلاعات کتاب‌شناختی شامل عنوان نشریه، شماره دوره، شماره نشریه، شماره استاندارد بین‌المللی پایندها (شاپا) و تاریخ انتشار است. وضعیت انطباق فصلنامه روان‌شناسی کاربردی با معیارهای ایزو در این بخش بررسی و نتایج در جدول ۴ ارائه شد.

جدول ۴. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای اطلاعات کتاب‌شناختی موجود بر جلد

نشریه	عنوان مجله	شماره دوره	شماره مجله	شاپا	تاریخ نشر	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۴ نشان می‌دهد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی کلیه معیارهای بخش اطلاعات کتاب‌شناختی موجود روی جلد را رعایت کرده است، بنابراین در این بخش نیز وضعیت فصلنامه در حد عالی ارزیابی می‌شود. ارزیابی صفحه عنوان فصلنامه طبق معیارهای ایزو (۱۹۷۷)، نیز بر اساس اطلاعات زیر انجام و در جدول ۵ ارائه شد.

۱. عنوان نشریه

۲. نام سازمانی که نشریه را منتشر می‌کند.

۳. اعضای هیات تحریریه، سردبیر، مدیرمسئول، مدیر داخلی و مدیر اجرایی.
۴. شماره، دوره و سال‌های تحت پوشش.
۵. مشخصات نشر هم‌چون محل نشر، نام و آدرس ناشر و جز آن.
۶. شماره استاندارد پایندها (شاپا).

جدول ۵. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای اطلاعات ارائه شده در صفحه عنوان هر شماره

نشریه	عنوان	نام	شماره	سال/های	نام،	شاپا	درصد
	نشریه	سازمان و	دوره	تحت	محل و		رعایت
		افراد	پوشش	آدرس	ناشر		معیار
		مسئول					
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۵ حاکی از رعایت کامل معیارهای ایزو در مورد اطلاعات ارائه شده در صفحه عنوان؛ و نشان از وضعیت عالی فصلنامه روان‌شناسی کاربردی در این معیارها است. بنابراین فصلنامه در این بخش نیز با معیارهای ایزو انطباق ۱۰۰ درصدی دارد.

- برای پاسخ به سوال ۲ مبنی بر چگونگی انطباق فهرست مندرجات فصلنامه روان‌شناسی کاربردی با معیارهای ایزو (۱۹۷۷)، فصلنامه بر اساس ویژگی‌های زیر ارزیابی و نتایج در جدول ۶ ارائه شد.
۱. فهرست مندرجات در صفحه ۲ یا ۴ ارائه شود.
  ۲. فهرست مندرجات به زبان دوم وجود داشته باشد.
  ۳. برای فهرست مندرجات به زبان دوم یک صفحه مجزا اختصاص داده شود.
  ۴. محل ارائه فهرست مندرجات در همه شماره‌ها یکسان باشد (ایزو، ۱۹۸۱).

جدول ۶. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به وضعیت ظاهری فهرست مندرجات

نشریه	ارائه فهرست	ترجمه	اختصاص صفحه‌ای	محل ثابت	درصد
	مندرجات در	فهرست	مستقل به ترجمه	فهرست	رعایت
	صفحه ۲ یا ۴	مندرجات به	فهرست مندرجات	مندرجات	معیار
		زبان دیگر	به زبان دیگر		
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۶ حاکی از رعایت کامل معیارهای ایزو در مورد وضعیت ظاهری فهرست مندرجات از سوی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی است. بنابراین فصلنامه در این بخش نیز با معیارهای ایزو انطباق ۱۰۰ درصدی دارد. ارزیابی بعدی مربوط به اطلاعات موجود در فهرست مندرجات و شامل این است که باید در بالای صفحه فهرست مندرجات هر نشریه اطلاعاتی از جمله عنوان

مجله، شماره دوره، شماره نشریه، شاپا و تاریخ نشر نشریه قید شود. در این مورد نیز فصلنامه بررسی و نتایج در جدول ۷ ارائه شد.

جدول ۷. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به اطلاعات موجود در فهرست مندرجات

نشریه	عنوان مجله	شماره دوره	شماره نشریه	شاپا	تاریخ نشر	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۷ نشان می‌دهد فصلنامه در بخش اطلاعات موجود در فهرست مندرجات کاملاً معیارهای ایزو را رعایت کرده و وضعیت آن در این بخش نیز در حد عالی است. در بخش بعدی فصلنامه از نظر ارائه اطلاعات لازم زیر برای هر مقاله در فهرست مندرجات بر اساس معیارهای ایزو (۱۹۷۷)، بررسی و نتایج در جدول ۸ ارائه شد.

۱. ارائه عنوان کامل مقاله.

۲. ارائه عنوان فرعی مقاله.

۳. ارائه نام نویسندگان مقاله.

۴. ارائه صفحه شروع مقاله.

۵. ارائه صفحه پایان مقاله.

جدول ۸. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای اطلاعات لازم برای هر مقاله در فهرست مندرجات

نشریه	عنوان کامل و فرعی مقاله	صفحه شروع مقاله	صفحه پایان مقاله	و پایان مقاله	صفحه شروع	و پایان مقاله	نم نویسندگان	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۸ نشان می‌دهد فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی در این بخش نیز امتیاز کامل را کسب کرده و وضعیت آن از نظر انطباق با معیارهای ایزو در اطلاعات ارائه شده در فهرست مندرجات در حد عالی است.

برای پاسخ به سوال ۳ پژوهش، فصلنامه از نظر میزان انطباق وضعیت اطلاعات شناسایی و صفحه‌آرایی زیر طبق معیارهای ایزو (۱۹۷۷)، بررسی و نتایج در جدول ۹ ارائه شد.

۱. ارائه نام و آدرس توزیع‌کننده.

۲. ارائه قیمت اشتراک.

۳. ارائه قیمت اشتراک تک شماره.
۴. ارائه اطلاعات مربوط به دوره انتشار.
۵. محل ثابت مشخصات نشر.
۶. محل ثابت عنوان مکرر.
۷. ارائه شماره شاپا.

جدول ۹. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به اطلاعات موجود در نشریه

نشریه	مشخصات نشر (شامل محل نشر، ناشر و تاریخ نشر)	نام و آدرس توزیع کننده	قیمت اشتراک تک شماره	قیمت انتشار	دوره انتشار	محل ثابت مشخصات نشر	محل ثابت عنوان مکرر	دارا بودن شماره شاپا	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۹ نشان می‌دهد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی در بخش اطلاعات موجود در نشریه کلیه معیارهای ایزو را رعایت کرده و وضعیت آن در این بخش نیز در حد عالی است. طبق معیارهای ایزو ۳۲۹۷، شماره استاندارد بین‌المللی پایندها (شاپا) باید در گوشه بالای سمت چپ روی جلد، پشت جلد، روی صفحه عنوان و آخرین صفحه نشریه ارائه شود. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی در این بخش بررسی و نتایج در جدول ۱۰ ارائه شد.

جدول ۱۰. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به محل درج شاپا

نشریه	گوشه بالای سمت چپ روی جلد	پشت جلد	روی صفحه عنوان	آخرین صفحه مجله	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	-	۷۵

جدول ۱۰ نشان می‌دهد فصلنامه ۷۵ درصد از قواعد ایزو را در مورد محل درج شاپا رعایت کرده و فقط شاپا را در آخرین صفحه مجله ارائه نکرده است، بنابراین وضعیت فصلنامه در این بخش در حد خوب ارزیابی می‌شود.

همچنین ایزو ۳۲۹۷ بیان می‌کند برای زیبایی ظاهری و سهولت در تفکیک قسمت‌های مختلف توسط خواننده، باید تفاوت‌هایی در نوع و اندازه حروف چکیده، فهرست مندرجات، پانویس‌ها و یادداشت‌ها با متن اصلی مقاله وجود داشته باشد. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی در این بخش بررسی و نتایج در جدول ۱۱ ارائه شد.

جدول ۱۱. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای تفاوت حروف بخش‌های مختلف با متن مقاله

نشریه	چکیده	فهرست مندرجات	پانویس‌ها، پی‌نوشت‌ها، یادداشت‌ها	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	۱۰۰

طبق جدول ۱۱ فصلنامه روان‌شناسی کاربردی همه معیارهای ایزو را در مورد تفاوت حروف در بخش‌های مختلف با متن مقاله رعایت کرده و وضعیت آن در این بخش در حد عالی است. همچنین فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر اساس تاکید ایزو ۱۰۸ (۱۹۷۷) مبنی بر این که باید عنوان مکرر نشریه؛ شامل عنوان مجله، تاریخ نشر مجله، دوره مجله، شماره مجله، صفحه شمار، عنوان مقاله و نام نویسنده یا نویسندگان باشد و این اطلاعات در تمامی شماره‌ها یکسان ارائه شود؛ بررسی و نتایج در جدول ۱۲ ارائه شد.

جدول ۱۲. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به اطلاعات موجود در عنوان مکرر نشریه

نشریه	عنوان مجله	تاریخ دوره	شماره مجله	صفحه شماره	عنوان مقاله	نام نویسنده یا نویسندگان	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

در جدول ۱۲ مشخص است که فصلنامه همه معیارهای ایزو را در بخش اطلاعات موجود در عنوان مکرر نشریه رعایت کرده و امتیاز فصلنامه در این بخش نیز در حد عالی است. ایزو ۲۶۳۵۷ (۱۹۸۵) تاکید می‌کند که عطف باید حاوی اطلاعاتی از جمله عنوان مجله، شماره نشریه، تعداد صفحه‌ها و تاریخ نشر باشد. وضعیت فصلنامه از این نظر بررسی و نتایج در جدول ۱۳ ارائه شد.

جدول ۱۳. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به اطلاعات عطف مجله

نشریه	عنوان مجله	شماره نشریه	تعداد صفحه‌ها	تاریخ نشر	درصد رعایت معیار
روان‌شناسی کاربردی	*	*	-	*	۷۵

جدول ۱۳ نشان می‌دهد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی همه معیارهای ایزو در بخش اطلاعات عطف مجله را به جز بخش تعداد صفحه‌ها رعایت کرده است. بنابراین ۷۵ درصد از معیارهای ایزو را رعایت کرده است و وضعیت فصلنامه در این بخش در حد خوب ارزیابی می‌شود. برای پاسخ به سوال ۴ پژوهش در مورد وضعیت شماره‌گذاری فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی از لحاظ انطباق با معیارهای ایزو؛ مبنی بر این که شماره‌گذاری هر دوره از

1. ISO 08
2. ISO 6357

نشریه باید مسلسل باشد؛ همچنین صفحه عنوان صفحه‌گذاری نشده باشد و هر شماره از نشریه در یک مجلد ارائه شود؛ فصلنامه بررسی و نتایج در جدول ۱۴ ارائه شد.

جدول ۱۴. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به شماره‌گذاری

نشریه	شماره‌گذاری مسلسل	عدم شماره‌گذاری	چاپ یک شماره از	درصد رعایت
	صفحه‌های دوره	صفحه عنوان	نشریه در هر مجلد	معیار
روان‌شناسی کاربردی	-	-	*	۳۳/۳۳

جدول ۱۴ نشان می‌دهد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی ۳۳/۳۳ درصد از معیارهای ایزو را در بخش شماره‌گذاری رعایت کرده است. برای پاسخ به سوال ۵ پژوهش در مورد وضعیت نمایه فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی؛ لازم است نخست نحوه نمایه کردن نشریه‌ها طبق معیارهای ایزو بیان شود. این معیارها شامل این است که باید نمایه هر دوره از نشریه معمولاً در پایان یک دوره و در واپسین شماره آن منتشر شود؛ باید شماره‌ای که نمایه در آن منتشر شده است، نمایه‌دار بودن آن مشخص شود؛ باید صفحه‌های اختصاص داده‌شده به نمایه نیز با شماره‌گذاری خود نشریه تفاوت داشته باشد؛ همچنین به فاصله هر چند سال یک‌بار لازم است تا درهم‌کردی از نمایه‌های منتشره در دوره‌های مختلف نیز چاپ شود؛ و از سوی دیگر، نشریه‌هایی که اقدام به انتشار نمایه می‌کنند، باید در این نمایه‌ها عنوان مجله، شماره دوره، و سال تحت پوشش خود را قید کنند. در این بخش نیز فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی از لحاظ انطباق با معیارهای ایزو؛ مبنی بر معیارهای نمایه‌سازی بررسی و مشخص شد؛ این فصلنامه هر ۴ شماره یک‌بار و در شماره زمستان نمایه مقاله‌های منتشره را ارائه می‌کند؛ بنابراین در این بخش وضعیت فصلنامه عالی ارزیابی شد.

برای پاسخ به سوال ۶ پژوهش؛ مبنی بر میزان انطباق ساختار مقاله‌های فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی با معیارهای ایزو، نتیجه بررسی این پرسش، در دو دسته از معیارهای مربوط به اطلاعات سربرگ هر صفحه چکیده در جدول ۱۵ و اطلاعات ارائه‌شده در مقاله در جدول ۱۶ ارائه شد. معیارهای ایزو در این بخش عبارت است از این که صفحه چکیده در ابتدای مقاله یا انتهای هر شماره از نشریه چاپ شود و چکیده مقاله و اطلاعات کتاب‌شناختی مقاله و نشریه را دربرداشته باشد (ایزو ۱۲۲، ۵، ۱۹۷۹). در صفحه چکیده نیز باید اطلاعات زیر ارائه شود.

۱. عنوان مجله باید ارائه شود.
۲. تاریخ کامل انتشار آن شماره از نشریه شامل شماره، دوره و تاریخ نشر ارائه شود.
۳. صفحه‌هایی ارائه شود که متن مقاله به آن اختصاص داده شده است.
۴. شماره شاپا ارائه شود.

جدول ۱۵. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به اطلاعات سربرگ هر صفحه چکیده

نشریه	عنوان مجله	تاریخ کامل انتشار شماره	صفحه‌های اختصاص داده شده به متن مقاله	شماره شاپا	درصد رعایت معیارها
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۱۵ نشان می‌دهد فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی همه معیارهای مربوط به اطلاعات سربرگ هر صفحه چکیده را رعایت کرده است. علاوه بر موارد فوق معیار ایزو ۲۱۴ (۱۹۷۶) بیان می‌کند که در یک مقاله باید عنوان مقاله، نام نویسندگان و وابستگی سازمانی آن‌ها، چکیده مقاله، تاریخ دریافت، تاریخ اصلاح نهایی و تاریخ پذیرش مقاله و کلیدواژه‌ها ارائه شود. وضعیت فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر اساس معیارهای فوق بررسی و در جدول ۱۶ ارائه شد.

جدول ۱۵. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به اطلاعات ارائه شده در مقاله

نشریه	عنوان مقاله	نویسنده/گان نام کامل	نویسندگان سازمانی	وابستگی	مقاله تاریخ دریافت	مقاله تاریخ بازبینی/اصلاح/تایید مقاله	چکیده	کلیدواژه	معیارها	درصد رعایت
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۱۶ نشان می‌دهد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی همه معیارهای ایزو را در بخش اطلاعات ارائه شده در مقاله رعایت کرده و وضعیت فصلنامه آن در این بخش در حد عالی است. برای پاسخ به سوال ۷ پژوهش، میزان انطباق جدول‌ها، تصاویر و نمودارهای فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی با معیارهای ایزو بررسی و نتایج در جدول ۱۷ ارائه شد.

جدول ۱۷. میزان انطباق فصلنامه با معیارهای مربوط به جدول‌ها، تصاویر و نمودارها

نشریه	هر مقاله مسلسل جدولی	شماره گذاری هر مقاله	تصاویر/شکال	گذار مسلسل شماره	نمودارهای هر مقاله	شماره گذاری مسلسل	تصاویر یا نمودار	عنوان مشخص هر جدول	شماره گذاری مستقل جدول	شماره گذاری مستقل تصویر	شماره گذاری مستقل نمودارها	شماره گذاری مستقل نمودارها	شماره گذاری مستقل نمودارها	جدول، تصویر و نمودارها در متن	استناد به	معیارها	درصد رعایت
روان‌شناسی کاربردی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۱۰۰

جدول ۱۷ نشان می‌دهد فصلنامه روان‌شناسی کاربردی کلیه معیارهای ایزو را در این بخش رعایت کرده است و جدول‌ها، تصاویر و نمودارهای فصلنامه انطباق ۱۰۰ درصدی با معیارهای ایزو دارد.

ارزشیابی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر...

برای پاسخ به سوال ۸ پژوهش؛ وضعیت کلی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر اساس معیارهای ایزو بررسی و نتایج در جدول ۱۸ ارائه شد.

جدول ۱۸. میزان همخوانی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی با معیارهای نشر ایزو

نام معیار	درصد همخوانی نشریه با معیارها
عنوان و جلد	۱۰۰
فهرست مندرجات	۱۰۰
اطلاعات شناسایی و صفحه‌آرایی	۹۰
شماره‌گذاری	۳۳/۳۳
نمایه	۱۰۰
وضعیت ساختار مقاله	۱۰۰
جدول‌ها، تصاویر و نمودارها	۱۰۰
مجموع	۹۰/۴۱

جدول ۱۸ نشان می‌دهد فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی ۹۰/۴۱ درصد از معیارهای ایزو را رعایت کرده است، بنابراین وضعیت فصلنامه در کل از نظر انطباق با معیارهای ایزو در حد عالی ارزیابی می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نشریه علمی، رسانه انتقال اطلاعات و پژوهش‌های علمی ویژه است، در جهان امروز نشریه‌های علمی به دلایل متعدد در انتقال اطلاعات جاری علمی و فنی نقش مهمی ایفا می‌کنند و به اعتقاد پژوهشگران در کنار سایر وسایل ارتباطی در زمینه علم و فن‌آوری دارای جایگاهی ویژه و گاه منحصر به فردند. می‌توان گفت که نشریه‌های علمی بازتاب تکاپو و حیات علمی یک مجموعه پژوهشی هستند (نصیری‌پور، ۱۳۸۷). نشریه‌های علمی برای دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزشی چه از نظر علمی و چه پژوهشی بسیار حائز اهمیت هستند، بنابراین باید کلیه معیارهای لازم را اعم از درستی اطلاعات موجود، نیازهای مخاطبان و نیز برخی معیارهای موسسه‌های ارزیابی نشریه‌ها را رعایت کنند، معیارهای ایزو جز مجموعه معیارهایی است که نشریه‌ها علمی اگر با آن مطابقت داشته باشند در کاربرپسندی و سرعت در بازیابی اطلاعات بسیار موثر خواهند بود. در پژوهش حاضر هدف ارزشیابی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی و مقایسه آن با معیارهای ایزو بود. نتایج پژوهش نشان داد که فصلنامه مذکور با ۹۰/۴۱ درصد از معیارهای ایزو منطبق است که این نشان از وضعیت عالی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی دارد و این فصلنامه کلیه

معیارهای ایزو را جز دو معیار یکی شناسایی و صفحه‌آرایی و دیگری شماره‌گذاری رعایت کرده است.

بررسی پژوهش‌های پیشین در مورد مطابقت نشریه‌های علمی با معیارهای ایزو نشان می‌دهد که همواره هدف، انطباق با یکی از معیارهای ایزو بوده است و تنها پژوهشی که با هدف انطباق کامل نشریه‌های علمی با درهم‌کرد معیارهای ایزو انجام گرفته است پژوهش اصنافی و شکاری (۱۳۹۴) است؛ که در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند؛ نشریه‌های علمی-پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی، از منظر نمایه، در سطح نامطلوب، از جنبه فهرست مندرجات در سطح متوسط و از جنبه‌های عنوان و جلد، اطلاعات شناسایی و صفحه‌آرایی، شماره‌گذاری، ساختار مقاله‌ها و جدول‌ها، تصاویر و نمودارها در سطح مطلوب و در مجموع، نشریه‌های مورد بررسی در دانشگاه شهید بهشتی، از نظر هم‌خوانی با معیارهای نشر ایزو در سطح مطلوب یعنی ۷۹/۱۲ درصد قرار دارند. نتایج پژوهش حاضر نشان از بهبود وضعیت نشریه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی نسبت به سایر نشریه‌های دانشگاه شهید بهشتی دارد، که این می‌تواند ناشی از انعطاف‌پذیری علمی فصلنامه روان‌شناسی کاربردی و حاکی از تغییرات روزآمد بر اساس معیارهای موجود و تاکید بر طبق معیار بودن مقاله‌های منتشر شده باشد.

منابع

اصنافی، امیررضا، و شکاری، محمدرضا. (۱۳۹۴) بررسی نشریه‌های دانشگاه شهید بهشتی و مقایسه آن‌ها با معیارهای ایزو، مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی، چاپ آنلاین، بازیابی شده در ۱۲ بهمن ماه ۱۳۹۴، قابل دسترسی در آدرس زیر:

http://religion.journals.pnu.ac.ir/article_2216_0.html

ایزدی، عبدالرضا، و امیرپور، زمینه. (۱۳۹۳). رعایت معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو در نشریه‌های فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۵(۳): ۹۴-۱۱۰.

تعاونی، شیرین. (۱۳۸۱). *معیارهای کتابخانه‌های دانشگاهی*، تهران: کتابخانه ملی و مرکز اسناد جمهوری اسلامی ایران؛ کتابداری.

گیلوری، عباس. (۱۳۷۴). *بررسی هم‌خوانی نشریه‌های فارسی با معیارهای ایزو*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی.

گیلوری، عباس، شه‌میرزادی، طیبیه، بشیری، جواد، و کولائیان، فردین. (۱۳۹۰). میزان هم‌خوانی مجله‌های علمی-پژوهشی فارسی حوزه کشاورزی با معیارهای نشر مؤسسه بین‌المللی ایزو. *پژوهش و مدیریت اطلاعات*، ۶۶(۱): ۲۳-۵.

ارزشیابی فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی بر...

محسنی، حمید. (۱۳۸۵). مدیریت مجلات. تهران: کتابدار.

نصیری‌پور، امین. (۱۳۸۷). آسیب‌شناسی نشریه‌های علمی حوزه؛ بسترها و راه‌حل‌ها، پژوهش و حوزه، ۹(۴) پیاپی ۳۶: ۲۶-۴۹.

هاشمی، سمیرا. (۱۳۹۰). بررسی میزان همخوانی نشریه‌های دسترسی آزاد بین‌المللی کتابداری با معیارهای/یژو. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات.

ISO8 (1977). *Presentation of periodicals. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International for Standardization.

ISO8 (1977). *Presentation of periodicals. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

ISO30 (1966). *Bibliographical stript. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

ISO214 (1976). *Abstracts for publications and documentation. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

ISO215 (1986). *Presentation of contributions to periodicals and other serials. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

ISO5122 (1979). *Abstract sheets in serial publications. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

ISO6357 (1985). *Spine titles on book and other publications. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

ISO7275 (1985). *Presentation of title information of series. Iso standards handbook 1: Documentation and information*. 3rd ed. Switzerland: International Organization for Standardization.

Kovendi, D (1975). The presentation, library, and archives Journals and the ISO standards. *UNESCO Bulletin for Libraries*, 29(4): 206-219.

Sho, N., Sasaki, H. (1980). Biblid, bibliographic identification of serial Publication. *Dokumenteshon Kenkya*, 30(10): 467-474.

Singh-Sewa, S. B., Sukhbir, S. (1990). Library and information science periodicals in India: a study towards standardization. *Herald-Science*, 29(3 & 4): 200-212.

***